

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, ob 5 zjutraj.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Nežalostno pisna se ne sprejemajo in rokopi se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Stefan Godina. Lastnik: konsorcijska družba „Edinost“. — Tisk: tiskarna „Edinost“, vpisane zadrage s omejenim poročilom v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20. Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Naročnina znaša: Za celo leto K 24.—
za pol leta 12.—
za tri mesece 6.—
za tedensko izdajo za celo leto 5.20
za pol leta 2.60

EDINOST

Posamezne številke „Edinosti“ se prodajajo po 6 vinarjev. Zastarele številke po 10 vinarjev.

Oglasi se računajo na milimetre v širokosti ene kolone. Cene: Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 10 vin. Osmrtnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov mm po 20 vin. Oglasi v tekstu lista do pet vrst K 20.— vsaka nadaljna vrsta 2.—

Malil oglasi po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev.

Oglase sprejema inšeriatni oddelček „Edinosti“. Naročniki in reklamacije se pošiljajo v prvi list. Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plača in toži se v Trstu.

Uprava in inšeriatni oddelček se nahajata v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Poštahranilnični račun št. 841.652

2 avstrijsko-italijanskega bojišča.

DUNAJ, 14. (Kor.) Ze ob začetku nove bitke so izpovedovali italijanski ujetniki, da Italijani razstrelje mesto Gorico, če bi se jim ne moglo posrečiti, da bi jo zavzeli. V resnici je že prve dni velikih bojov padlo veliko krogelj v mesto. Včeraj je težka sovražna artiljerija — preko neobvladane predmostja — srdito obstreljevala Gorico. Medtem je bilo brezuspešno napadno delovanje Italijanov naperjeno zlasti proti severnemu delu doberdobske planote. Severno Vrta sv. Mihela je sovražnik prehodno zavzel del fronte. Zvečer smo ga zopet popolnoma priborili s protinapadom. Ostale laške naskoke smo vse krvavo zavrnili. Pred odsekem južno Monte dei sei busi in pred goriskim predmostjem je že naš topovski ogenj preprečil vsak napadni poizkus. Več naših letal je obmetalo Verono z bombami.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Dogodki na morju.

DUNAJ, 13. (Kor.) Uradno se razglasa: O potopitvi italijanskega parnika „Ancora“ razširja sovražno časopisje, kakor pač ni bilo pričakovati drugače, prav tako hujskajoča kot neresnična poročila. Resnica je kratko ta-le: Podvodnik je oddal pred prednji del parnika svarični strel, na kar je ta pobegnil v polni vožnji. Tako je sledil ob začetku vojne vsem italijanskim parnikom uradno podanemu navodilu, da naj, kakor pač kaže, če jih ustavi sovražni podvodnik, ali beže ali pa naskočijo podvodnik. Podvodnik je zasledoval bežeči parnik ter ga obstreljeval. Parnik se je ustavil šele tedaj, ko je bil enkrat zadet. Za zapustitev parnika, na katerem je vladala največja panika, se je dovolilo petinštirideset minut. Vkljub temu pa so spustili v morje le del čolnov ter jih napolnili zlasti z ladijskim moštvom, ki je kar najhitreje odveslalo s prvimi čolni. Velik del čolnov, ki bi bili najbrž zadostovali za rešitev vseh, je ostalo praznih. Po kakih 50 minutah se je podvodnik pred hitro se bližajočo ladjo moral potopiti in odpluti ter je torpediral parnik, ki se je potopil šele po nadaljnjih petinštiridesetih minutah. Če se je tako potopilo veliko potnikov, je kriva samo posadka, ker je parnik na svarični strel bežal, namesto da bi bil obstal, in tako prisilil podvodnik, da je streljal, in ker je posadka potem mislila le na svojo lastno, ne pa na rešitev potnikov, za kar je bilo dovolj časa in sredstev. Da bi bil podvodnik streljal na napolnjene čolne in ljudi, ki so plavalji v vodi, je tendenciozna izmišljotina, že zato ker je mornarija za podvodnik predragocena. Ko je parnik obstal, seveda ni bil oddan noben strel več.

Mornarijsko poveljništvo.

Laška zavijanja.

DUNAJ, 14. (Kor.) Iz vojne tiskovnega stana se poroča: „Corriere della Sera“ priložuje v svoji jutranji izdaji 6. t. m. pod zaglavjem „Strahoviti učinki laške ofenzive“ izvešček iz dnevnika, ki so ga haje našli pri nekem pred Tolminom padlem avstro-ogrskem častniku. V izveščku se nahajata dve, češ kot dokaz pristnosti navedeni mesti v izvirnem nemškem besedilu, iz katerega mora vsakdo, ki kolikoli pozna nemški jezik, spoznati takoj, da gre za nerodno tendenciozno ponaredbo. Da v domnevem dnevniku se nahajajoči podatki o malosrčnosti avstro-ogrskih čet ne odgovarjajo resnici, so poizkusile italijanske čete na soški fronti na svojem lastnem telesu.

Srbsko bojišče.

DUNAJ, 14. (Kor.) Uradno se razglasa: 14. nov. 1915, opoldne.

Jugovzhodno bojišče. — Armada generala pl. Kövessa je napredovala v uspešnih gorskih bojih. Višegradska skupina se je po srđitih bojih približala doljnemu linslemu odseku. Ob česti proti Javorju je dosežena višina Karadjordjev Sanac v lbarski dolini pa severno pobočje grebena Planinice. V gornjem rašinskem okrožju se je nasprotnik umeknil preko Brusa in Ploče. Armada je v teh bojih ujela 13 častnikov in 1200 mož. Gallwitzova armada poriva sovražnika v Topliško dolino. — V stiku z nami povsod prodirajo bolgarske bojne sile. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Berolin, 14. (Kor.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan, 14. nov. 1915.

Balkansko bojišče. — Armadi generala pl. Kövessa in pl. Gallwitz ste ponovno vrtili nazaj sovražnika na vsej fronti v deloma trdovratnih bojih. 13 častnikov, 1760 mož je bilo ujetih in dva topova zasežena. — Armada generala Bojadjevega prodira v stiku z nemškimi četami dalje od južne Morave.

Vrhovno armadno vodstvo.

SOFIJA, 13. (Kor.) Agence Tel. Bulgare javlja: Uradno poročilo o operacijah 12. novembra se glasi: Operacije se na vsej fronti razvijajo nam v korist. Na desnem bregu Vardarja smo izvršili protinapad na Francoze, ki so prešli na severni breg reke Karasu (Bolgarji uporabljajo za krajepisna in enaka označenja v Macedoniji turška imena. Na zemljevidu je ta reka označena z imenom „Crna reka“ — prip. ured.). in smo jih poglani nazaj do te reke. Poročilo francoskega generalnega štaba, da se je posrečilo Francozom pa zadnjih operacijah zasesti črto Pepeliste (na levem bregu Vardarja nasproti Krivolaka) — Krivolak — Gradsko, je popolnoma izmišljeno. V resnici so Francozi držali to črto pred prihodom naših čet; oddelki so naši oddelki, ki so jim prizadeli težke izgube, obrezuspešili vsa prizadevanja, da bi prodrli proti severu.

Ujet ruski konzul.

SOFIJA, 13. (Kor.) Agence Tel. Bulgare poroča: Ruski konzul v Skoplju, Strebajev, je bil kot vojni ujetnik odpravljen v Sofijo.

Tuja poslanstva v Mitrovici.

BUKAREŠT, 13. (Kor.) Tuja poslanstva, ki so se nahajala v Čačku, so se s srbsko vlado umaknili v Mitrovico. Tolmač romunskega poslanstva je z arhivom ostal v Čačku, odkoder se bo ta arhiv odpravil v Bukarešt, ko bo na razpolago zveza.

Avstroogrške oblasti so ukrenile vse potrebno v varstvo arhivov.

Zakaj je odšel Kitchener na vzhod?

MANCHESTER, 13. (Kor.) Po „Manchester Guardian“ je izjavil ministrski predsednik Asquith predvčeršnjim v spodnji zbornici, da so bili vzroki za odhod Kitchenerja zelo resni in da so nastopili nenadoma. Kabinet je v četrtki o tem sklepil, nakar je Kitchener zvečer odptoval.

2 avstrijsko-ruskega bojišča.

DUNAJ, 14. (Kor.) Uradno se razglasa: 14. nov. 1915, opoldne.

Rusko bojišče. — Povodom vdranja v sovražno postojanko severozapadno Czartorjskega je bilo zajetih 1500 mož in 4 strojne puške. Zapadno Rafalovske smo odbili napade. Drugeče ni, izvzemši boje z ročnimi granatami pri Sapanovem, nič pehotnega delovanja na vsej fronti. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

2 nemško-ruskega bojišča.

Berolin, 14. (Kor.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan, 14. nov. 1915.

Vzhodno bojišče. — Pri armadnih skupinah generalfeldmaršala pl. Hindenburga in princa Leopolda Bavarskega

Rekli smo, da je bil velik. Dodati pa moramo, da je imel precejšen trebušek, dočim je bil v svoji mladosti vitez in lepega stasa.

Njegove velikanske noge, plošnate, okorne, v polnem pomenu besede neplemiške, so tvorile pravo trdno podlago za popolno varnost zgradbe, ki so jo nosile.

Njegove res plebejske roke so bile v popolnem soglasju z nogami in vedno se je bilo bati, da razderejo vse šive slamaštih rumenih rokavic, v katere so bile vklepane, ne da bi zato postale tanjše.

Kratki, zelo debeli vrat mu je čepel na širokih plečih, pristnih težakih plečih, na njem pa je bila nasajena debela glava s širokimi rdečimi ušesi.

Lica je imel ovela, viseča, brado dvojno, usta velika in pohotna, male sive, lesketajoče se oči so se mu napol izobjugljale pod debelimi, šestinastimi trepalnicami, ki jih je imel skrbno počrtnjene.

Dva demantna gumba, vredna najmanj desetstisoč tolarjev, sta mu spenjala srajco iz finega holandskega platna, in intimni prijatelji gospoda de Vaunoy so opažali, da sta bila ta gumba, pa naj bi bil gospod de Vaunoy oblečen kakorkoli in naj bi ga

je položaj neizpremenjen. — (Linsingenova armadna skupina): Pri Podzacu, severozapadno Czartorjskega, so nemške čete vdrle v rusko postojanko, ujelo 1515 mož ter zajelo 4 strojne puške. Severno železnice Kowl — Sarny so se izjalovili ruski napadi pred avstro-ogrskim črtami.

Vrhovno armadno vodstvo.

Car in prestolonaslednik v Revalu.

PETROGRAD, 13. (Kor.) Car in prestolonaslednik sta prispela 10. t. m. v Reval in sta si ogledala utrdbene naprave in tamkaj se nahajajoče čete. Podala sta se nato v pristanišče na krov transportne ladje „Europe“, kjer je bilo zbrano moštvo ruskih in angleških podmorskih čolnov. Car je dvema poveljnikoma podmorskih čolnov izročil križ sv. Jurija. Nato je sledilo ogledovanje podmorskih čolnov, tovarn in ladjedelnic. Dne 11. novembra sta odpotovala car in carjevič v Rigo, kjer je carski vlak zavozil na levi breg Dvine. Carja je sprejel general Radko Dimitrijevič, vrhovni poveljnik utrjenega ribiškega ozemlja, nakar je sledila parada čet. Dne 12. novembra sta car in carjevič odpotovala ter sta si ogledala čete pri Vitevskem se nahajajoče divizije in čete v dvinskem vojaškem okraju.

2 zapadnega bojišča.

Berolin, 14. (Kor.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan, 14. nov. 1915.

Zapadno bojišče. — Nič bistvenih dogodkov.

Vrhovno armadno vodstvo.

Angleški vojni svet.

LONDON, 13. (Kor.) Novi vojni svet je imel včeraj svojo prvo sejo. Udeležili so se je Asquith, Lloyd George, Bonar Law, Balfour in Mac Kenna. Pritegnila sta se tudi Grey in načelnik generalnega štaba, Murray.

Anekdota o tokov.

LONDON, 13. (Kor.) Anglija je anektirala Gilbertove in Elijske otoke, ki so bili leta 1892. proglašeni kot protektorat.

Potopljeni parniki.

LONDON, 13. (Kor.) Lloyds poročajo: Angleški parnik „Awdry“ je bil potopljen.

S turških bojišč.

CARIGRAD, 13. (Agence Tel. Milli). Glavni stan javlja: Dardanelska fronta: 11. in 12. t. m. je trajalo dalje od časa do časa prenehajoče krajevno medsebojno streljanje. Učinkajoči nasprotni ogenj naše artiljerije je dosegel uspehe v sovražnih postojankah. Pred Anaforto sta se dve sovražni torpedovki in pred Art Burmon pa ena krizarka in ena torpedovka brez uspeha udleževali ognja baterij na kopnem. Naše anatolske obrežne baterije so zelo učinkovito obstreljevale sovražne čete v okolici Seddi Baha in Mortolmanu ter tamkaj se nahajajoče sovražne salupe in maone. Na ostali fronti nič novega.

5. novembra v Dardanelah potopljene angleški podvodnik „E 20“, o katerem je poročalo včerajšnje vojno poročilo, ki je med najmodernejšimi angleške vojne mornarice, se je pred dvema mesecema pokazal v Dardanelah. Dolg je bil 61 metrov, je imel vsobino 800 ton, hitrost 19 milj nad vodo in 14 milj pod vodo, 8 cev za lansiranje torpedov, dva 7.6 centimetrska topa in 100 mož posadke.

CARIGRAD, 13. (Kor.) Avstro-ogrski vojaški pooblaščenec, generalni major Poniankowski je s poročnikom Höflingerjem in Filipom, ki se nekaj dni sem mudita tu, prisostvoval današnjemu sešamliku. Generalni major je po ceremoniji oba častnika predstavil sultanu, ki ju je nagovoril na počasajoč način.

srečavali kjerkoli, vedno na istem mestu. Iz tega dejstva so seveda sklepali njegovi prijatelji, da sta bila ta gumba neobhodno potrebni del individualnosti gospoda bankirja.

Kako more človek biti nevljuden namram možu, ki nosi na svoji srajci demante, vredne desetstisoč tolarjev? Lukrecije velike opere in čednosti galantnega sveta so čutili, kako se omečavajo pod vplivom žarkov teh divno lepih draguljev.

Gospod de Vaunoy je v ostalem posvečal za zapestnico sto zlatnikov, za kaštim svoje obleke in najbistrovidejši kritik finančne aristokracije ne bi bil našel povoda, da bi mogel izreči grajo njegove toalete.

Glede na moralo je kazal bankir čudovito zmes dobrih lastnosti in napak.

Bil je zelo zapravljiv, tako, da je razmetaval denar s polnimi periči, ne da bi ga bil štel, če je šlo za preslepitev občinstva ali da zadovolji kako skrivno strast; nasprotno pa je bil gospod de Vaunoy v malenkostnih življenjskih stvareh skoraj umazano skop.

Turška zbornica.

CARIGRAD, 12. (Kor.) Vlada je predložila zbornici nujen predlog glede uvedbe carinske tarife, ki naj nadomesti sedanje vrednostne carine, dalje nujen predlog glede pooblastitve za sklenitev posojila dveh milijonov funtov z Nemčijo v svrhu dovršitve bagdadske železnice, končno zakonsko predlogo, ki proglašajo pogodbe, ki jih je sklenil bivši finančni minister pred izbruhom vojne s Francijo, kot neveljavne in ničeve.

CARIGRAD, 13. (Kor.) V zbornici je minister notranjih stvari prečital cesarski dekret, po katerem se v smislu ustave zaključuje zasedanje parlamenta. Jutri se bo novo zasedanje otvorilo na slovesen način s prestolnim govorom.

Razpust grške zbornice.

LYON, 13. (Kor.) Kakor poročajo tukajšnji listi iz Aten, se je razpust zbornice sprejel mirno na znanje. Splošno se je mislilo, da bi se bilo vzpričo zapletenega političnega položaja mogoče izogniti novim volitvam; toda vlada je mislila po daljših posvetovanjih, da je razpust edino sredstvo, ki ji zagotovi svobodno postopanje, ki je zanj v sedanjem trenutku neobhodno potrebno. Nadalje se doznava, da se grški proračun za leto 1915. zaključuje s primankljajem 358 milijonov drahem.

Grški prestolonaslednik v Seres.

SOLUN, 13. (Agence Havas). Grški prestolonaslednik je odpotoval v Seres, kjer si bo ogledal čete.

Iz Romunske.

BUKAREŠT, 13. (Kor.) Pri včerajšnji rektorski volitvi na univerzi so dobili sledeči kandidati največ glasov: Toma Jonescu, Cantacuzene in Atanasu. Naučni minister bo enega izmed njih potrdil za rektorja. Prva dva sta akcijonista, tretji pa je nepolitičen kandidat.

Iz Portugalske.

PARIZ, 13. (Kor.) „Temps“ poroča iz Lizbone: Minister notranjih zadev je odstopil. Justičnemu ministru je poverjeno interimske vodstvo ministrstva notranjih zadev.

Zahvalna brzojavka nemškega cesarja Kruppovi tovarni.

ESSEN OB RURI, 13. (Kor.) Krupp pl. Bohlen je prejel sledečo brzojavko nemškega cesarja: „Minister Loebell mi je sporočil sklep tvrdke Friderik Krupp, da se v korist na otrokih bogatih družinam padli ali težko poškodovanih vojakov, pridružuje se obstoječi narodni ustanovi za preostale, ustanovi Kruppova ustanova 20 milijonov. Zahvaljujem se Vam in Vašim na tem ponovnem dokazu velikodušnega domoljubnega čustvovanja, ki je vredno velikega Kruppovega imena, kolega slavo kot prvega orožarja Nemčije osvetljuje sijajni zgled na polju socialne oskrbe in požrtvovalnosti. — Viljem.“

Aprovizacijske stvari.

Goveje meso na prodaj. Jutri, v torek, se bo prodajalo po raznih mesnicah mesta sveže goveje meso, ki je došlo na račun občine. Cena je 4 K 96 vin. kg. za sprednje dele z doklado in 5 K 52 vinar. za zadnje dele z doklado. — Mesarji naj se glede naročitev obračajo na št. 3 v ulici S. Zaccaria.

Trst, 15. novembra 1915.

MESTNI MAGISTRAT.

Razne politične vesti.

Maksim Gorkij o vojni in kulturi. Stockholmska „Svenska Dagbladet“ prinaša pismo Maksima Gorkega, kjer piše o vojni in kulturi tako-le: Jaz verujem v razum evropskega zapada. Vem, da sile razuma polagoma osvaja svet. Anglosasi, Germani in Romani so skupno le mal del ma-

Brez mrmranja in brez pogajanja je plačal za zapestnico sto zlatnikov, za kaštimsko ogrinjalo tisoč tolarjev, če so mu taki majhni izdatki omogočili vstop v buduar ravno slavljenep lepote.

Plačal je veliki račun tapetnika za kako igralko iz Palais Royale ali gledališča Varietés, ne da bi bil črnilni besedico.

Njegov hišni upravitelj je moral globoko posezati v njegovo blagajno, keđar je gospod de Vaunoy povabil svoje tovariše in laskalce na veliko pojedino, večerno zabavo ali ples.

Ko je vse to plačal, se je prepiral s svojim vrtnarjem, ker je morda kupil kakke cvetlice, ki so se mu zdele predrage.

Od čevljarja je zahteval, naj mu zniža račun za čevlje. Svojemu slugi je grozil, da ga vrže skozi vrata, ker se je prehitro izpraznil zabojček smotek.

Ošaben in jezljiv napram svojim podložnikom, se je delal, kakor da bi zaničeval plemiške naslove, dasiravno je, kakor vemo, svojemu plebejskemu imenu priteklil besedico „de“.

Ker je vedno hotel igrati inenitno ulogo, je z največjim veseljem odpiral na-

se narodov na površini zemlje; so ob enem tudi manje število, duševne vrednosti, ki so dragocene za ves človeški rod, ki so ustvarjale in ustvarjajo zanj. Pravica do duševne svetovne hegemonije pripada zapadni Evropi. To pravico si je osvojila z duševno silo, svojim delom na polju znanosti in umetnosti, in svojimi intelektualnimi zaslugami za ves svet. Prepričan sem o veličini, lepoti in koristi vsega, kar je izvel z življenjsko močjo zapadno - evropski duh. Že pred nekoliko leti je visoko cenjeni Viljem Ostwald zamislil plodonosno idejo organizacije, ki naj združuje najboljše ljudi na svetu. Ostwald je s prepričanim zastopal možnost in potrebo znanstvene objektivnosti v mednarodni politiki. V svetu mora priti do tega, da se združijo najboljši ljudje, teoretiki in praktiki, in to združenje mora v organizmi človeškega rodu zavzeti mesto centralnega živčnega sestava ter prevzeti nalogo svetovnih možgan. Jaz mislim, da je ravno sedaj čas, da se ta ideja uresniči.

Poglobljenje naše zveze z Nemčijo. — Pod tem naslovom priobčuje neki avstrijski politik v „Neue Freie Presse“ dolgo razpravo ter nadovezuje na tozadevna izvajanja grofa Andressyja v istem listu. Grof Julij Andressy se zavzema za to, naj bi se zvezna pogodba z Nemčijo na novo formulirala tako, da ne bi nastajale razpoke v zveznem poslopju, kakor se je to že godilo. Misli namreč na gotove faze Bismarckove politike. (O Bismarcku je namreč znano, da je imel vedno dve železi v ognju, da je z enim očesom gledal na Dunaj, z drugim pa vsaj škilil v Petrograd ter da ni hotel nikdar popolnoma zapreti poti, ki vodijo v Rusijo). Avstrijski politik pozdravlja izvajanja ogrskega politika in državnika najsimpatičneje. S tem je že povedano, da tudi on posledic je namen, ki je označen v gornjem naslovu. Vendar pa svari — in to dela njegova izvajanja zanimiva — pred prenegljenjem, češ, da ni dobro, ako se vse tlači v pogodbe, marveč naj se prepušča bodočemu času in razvoju. Naglaša, da mi Avstriji gledamo na srednjeevropsko združenje s svojega stališča, Nemci v nemški državi pa s svojega. Ako bi se hotela prebtevat budočnost, bi mogla nastati reakcija, ki bi je škodila čustvenemu zblizevanju, misli skupnosti. „Zveni morda trivijalno — tako pravi — ako pravimo, da ne smemo biti ne malenkostni, ne boječi, ne razsipni, ne prenegli, da ne smemo zamujati historičnega momenta, a tudi zavajati nas ne sme. Dobro je, ako si možje, ki jim je pripadla sreča in strašno breme, da vladajo v takem času, — ta splošni pouk, te mejne črte postopanja obesimo nad svojo pisalno mizo. Tudi je dobro, če publicistika in posebno možje izkustva ali odličnega položaja v javnem življenju opozarja na nevarnosti tega in onega škrtca“

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

— Viljem.

Miroven govor kardinala Ferraria.
Na svojem povratku iz glavnega stana se je ministrski predsednik Salandra nekaj dni mudil v Milanu. Ogledal si je naprave tamšnjih delavnic za vojne potrebe, ter se udeležil več cerimonij. Med temi v družbi s kardinalom Ferrarim polaganja temeljnega kamna za vseučiliško poslopje. Nagovorj Salandre niso vsebovali nikakih političnih ali militarnih aktualnih momentov, marveč so bili bolj filozofsko-socialnega značaja. Nadovezujoč na besede Salandre, v kolikor so naglašale, kako se znanost in vojna pospešujeta medsebojno, je povdarjal kardinal Ferrari: Glavni namen snujoče se visoke šole je posvečenje poljedelstvu. Ravno ta pa potrebuje moških sil, ki jih vojna uničuje. Milan hoče s polaganjem temeljnega kamna svartiti k miru. Naj pride mir, ki ga vsi želijo in ki bo v čast ljubljani Italiji. Trajen mir, ob katerem bodo sinovi Italije živeli uspešno življenje in pri katerem bo imela krščanska kultura odločilnega vpliva! — Kako je moralo biti g. Salandri pri duši ob teh besedah kardinala Ferraria! Saj je bil ravno on, ki je gnil Italijo v to vojno in je je tvoj provzročitelj tistega zla, na katero je pozarjal kardinal! Saj je ravno on odvzel Italiji tisto, česar jej je želel Ferrari: mir, ob katerem bi se mogli sinovi Italije mirno in uspešno razvijati, tiste moči, ki bi jih domovina potrebovala, a jih — ni več!

Važen pojav iz češke socialne demokracije. Te dni se je sešel v Pragi klub čeških socialnodemokratskih državni poslancev na zborovanje s členi stranke, ki izvrševalnega odbora in sodruzi, ki opravljajo odgovorne funkcije. V debati so naglašali, da je bil politični vpliv poslancevega delovanja v sedanjem vojnem času izdatno omejen. Dogovorili so se, da je vsa prizadevanja za sedaj koncentrirati v varstvo institucij organizacij in interesov stranke, da se bo moglo strankino delovanje po vojni v varstvo razrednih interesov uspešno nadaljevati. Vrhila se je orijentacijska debata o tem, s katerimi možnostmi se more računati, ko se po zmagovalni dovršenih vojni operacijah naše države in po otvoritvi mirovnih pogajanj čas političnega delovanja obnovi in postane bržkone intenzivnejši nego kdaj poprej. V tem pogledu so razpravljali o stvarni uredbi medsebojnega razmerja med strankami in narodnostmi v smislu, da se ne bodo v pretiranem boju paralizirale druga drugo v medsebojno obnemoglost, da bodo marveč vkljub različnosti svojih stališč in interesov v podlago gotove razultirajoče moči in s tem političnemu napredku. Tudi so razpravljali, ali naj stranka za čas prehoda k normalnim razmeram misli na ustvaritev političnega faktorja, ki bi mogel v naši državi veljati kot opravičen reprezentant skupne narodne volje v vprašanih skupnaronodnega značaja. Moglo bi namreč postati v nevarno oviro, ako ne bi se že v naprej dogovorili, kdo je kompetenten, da razpravlja s pristojnimi krogi. Izvrševalnemu odboru stranke so naložili, naj obračuna svojo pozornost tema vprašanjem, važnima za pripravljanje bodočih normalnih političnih razmer.

Zopet vidimo, kako zna biti češka socialna demokracija vsikdar na višini branitelja svojih strankarskih in skupno narodnih interesov in kako jej stališče stranke nikdar ni v oviro, da ne bi nudila roke drugim strankam v vprašanih skupno sinovi zrelega naroda. Slovenskim sodrugom priporočamo to v pazno čitanje.

Potovanje lorda Kitchenerja na Vzhod. Veliko pozornost v vsem političnem svetu je vzbudila vest, ki jo je prinesel Globe, da je namreč angleški vojni minister lord Kitchener podal demisijo in da odpotuje na Vzhod. Sodbe o tej vesti so bile različne. Eni jej sploh niso verjeli, drugi so iskali vzrokov v navskrižjih radi neuspešnosti vojne za entento, a tretji so verjeli, mnenj, da prevzame Kitchener drugo važno nalogo, ali na Sredozemskem morju, ali pa na balkanskem bojišču. Nu, dogodki potrjujejo vest. Ne ve se sicer, ali je njegova demisija sprejeta, ali dejstvo je, da je Kitchener odpotoval iz Anglije in da se je mejpotoma zaustavil v Parizu, kjer je imel razgovore z ministri in Joffre-jem o — kakor se zadržuje — dogodkih, na balkanskem bojišču in o akcijah zaveznikov v Sredozemskem morju. Nadalje se sodi, da so ga poslali tja doli, ker je najboljši poznavalec bližnjega Vzhoda in mu bo torej poverjena kaka važna naloga. V dunajskih »Information« pišejo iz diplomatskih krogov: »Pojm »bližnji Vzhod« je sicer precej obsežen. Nič bi se ne čudili, ako bi se Kitchener poprej pojavil v Rimu in Atenah. Da bi šel potem v Egipt, je sicer možno, ali ne verjetno. Pojde ali na Dardanele ali v Makedonijo. Ali v resnici le v svrhu inspekcije, ali pa, da sam poseže vmes — to se bo šele videlo. Toda, kamor pride, ali nastopi, bo moral prevzeti tudi vrhovno poveljstvo, ker je marša in ga ni na vzhodnem bojišču generala približno tako visoke stopnje. Vsekako bo treba skrbno zasledovati njegovo potovanje. Kajti Kitchener je ena najmočnejših potenc, s katerimi razpolaga ententa.«

Povodom svečane gostije v Quilhallu v Londonu povodom imenovanja novega lordmajorja se je izjavil ministrski predsednik Asquith o Kitchenerjev misli takole: »Kitchener ima od blizu z zastopniki Anglije in onimi zaveznikov proučiti vojni položaj na Balkanu. Njegovo mislijo so zavezniki pozdravili enoglasno in s toploto simpatijo. Zavezniki so sklenili, da skupno stoji in padejo. Vsi glasovi, ki jih širijo nasprotniki o stremiljenju po nekakem separatnem miru, so le fantastična govoričenja brez vrednosti. Verujemo, da smo se za dober korak približali svojem cilju. Naj bo pot dolga ali kratka, mi ne bomo omahovali, dokler ne bo malimi evrop-

skim državam zagotovljena neodvisnost in Evropi in vsemu svetu osvobodjenje od nasilnih vladavin.«

Glasila centralnih vlasti so te zvončaste fraze iz Quilhalla sprejele z vso hladno dušnostjo, ker vidimo v vsej tej vojni, kako so državni entente v svojih govorih vedno orjaki, ki hočejo hribe prenašati, na delu pa capljajo in ne dospevajo nikamor pravočasno. Pa tudi lord Kitchener — pa naj je sam na sebi še tako veličina — ne bo mogel delati čudežev, in popraviti, kar so gospodje Asquith in tovariši zamudili, ker so precejevali svojo moč in podcenjevali odporno silo centralnih vlasti. O tem pričajo tudi njihovi govori s slovesne gostije, ki drže — kakor sploh govori na banketih — tako dolgo, dokler ni — izpit šampanjec. Res, krvava ironija: rešujejo male narode in države na banketih, ko na bojiščih grome topovi!

Vprašanje preskrbe vojnih invalidov.

Gospod Leopold Batek, vrtnariški ravnatelj v Pragi, razpravlja v praški »Union« o eni najnujnejših dolžnosti države po vojni: o preskrbovanju vojnih invalidov.

Nadovezuje na ministerijalno naredbo, tičijo se izkoriščanja neobdelanih in neizkoriščenih zemljišč. Ta naredba se dotika ene točke našega gospodarskega življenja, ki jo moremo imeti pred očmi ne le v sedanjem težkem času, ampak tudi za bodočnost. To izkoriščanje tal — posebno v bližini velikih in večjih mest — zaostaja pri nas daleč za drugimi deželami, posebno pa za Nemčijo, Holandsko in Belgijo in mnogo bi bilo še storiti za izrabiljanje takih zemljišč. Seveda treba, predno pridemo do kakega sklepa — pravi avtor — marsikaj premisliti. Ne gre, da bi pripravljali le geslo: Sadite sočivje, povsod sočivje, v mestnih vrtih, parknih nasadih. Tako ne pridemo do ugodnega rezultata. Poprej do — nasprotnega. Toda vsaj začeti treba z razmišljanjem o tem.

To priliko porablja avtor, da opozarja na vprašanje, ki bo po vojni akutno: vprašanje preskrbe vojnih invalidov. Mnogo teh vrlih mož bo težko ohranjalo svojo eksistenco in mnogim bo nedostajala vsaka možnost za preživljanje. In vendar ne bomo hoteli, da bi tisti, ki so vse žrtvovali za domovino, prosili miloščine pri svojem bližnjem v nagrado za njihovo požrtvovalnost. Dolžnost skupnosti je, da te nesrečence dovede zopet k življenju, da jim omogoči dostojno eksistenco, da se — po možnosti — vsi postavijo v človeško družbo kot samostojni člani. Med tem velikim številom jih bo mnogo, ki jih sila bolezen, da si iščejo zaposlenja, ki jim bo omogočalo bivanje na planem, v zdravem, svežem zraku in ob primernem delu.

Ta možnost naj se jim da, in se tudi more dati.

Koliko zemljišč leži neizrabljenih, ali pa vsaj premalo izrabljenih, iz katerih bi dobra volja, ljubezen do življenja in pametna organizacija mogla dobiti mnogo korist in dohodek! Mnoga so last države, druga komunalna ali privatna last. Ali ne bi mogli ta zemljišča za začetek brezplačno, pozneje pa dajati in najem vojnim invalidom, s čimer bi storiili dobro na dve strani? Koliko takih latifundij ima jo neizoriščenih samo državne in druge železnice! Zakaj bi ne moglo občine ali privatni veleposestniki poskrbeti na ta način za enega ali dva nesrečnih sodržavljanov? Gotovo je častneje za vse te skupine, ako njihov prejšnji sopčkan dobi na ta način častno in vredno eksistenco, nego pa da z lajno in s čepico v roki hodi od hiše do hiše — beračiti! Podvojeno mu bo veselje do življenja in mnogokateri bo laglje nosil svojo nesrečo, če bo videl, da je sicer mnogo pretrpel, da pa je po prestatem trpljenju postal zopet človek kakor drugi.

V to svrhu je pa že sedaj potrebno, da se ukrenejo koraki, ki bodo jamčili ugoden rezultat o pravem času. Malo bo vasi in mest, kjer ne bi bil vsaj po eden vojni invalid doma. Koliko njih bo trpel na tuberkulozi, na boleznih živcev, želodca in drugih, ki bodo dobivali, če že ne o zdravljenja, pa vsaj olajšanja v primerem delu na zraku! V kaki vasi, ali v kakem malem mestu na deželi dobi pač ta ali oni kako primerno zaposlenje proti plačilu. Vprašanje pa je, ali bi vsled svoje bolezni zaslužek, ki bi mu jamčil za varno in kolikortoliko znosno eksistenco?! In ravno to naj bi se omogočilo tem vrlim možem! V večjih in velikih mestih je to že veliko težavnejše in tudi pri najbolj volji spojeno z mnogimi težavami. Pomatanje ulic in lahko delo v parkih je edino zaposlenje za telesno manj sposobnega človeka. Prvo delo ni primerno in poleg tega ima vsako mesto mnogih starih obubožanih pripadnikov, ki jih treba na ta način zaposlovati in ki se jih ne more odpustiti, ker tudi oni so invalidi dela in časa.

Potrebna rešitev akutnega vprašanja bi bila v izrabiljanju neobdelanih, ali malo donosnih zemljišč po invalidih. Mal izglede, kako se dajejo tla izrabljati, nudi ravan pri Olsanskih pokopališčih v Pragi, ki ni poprej skoro nič donosna, a je sedaj izpremenjena v svrhu vrtnarstva. Koliko je poprej, kot polje, nosila posestniku, a koliko rodbin preživlja sedaj? Ako bi pri velikih mestih primerna zemljišča, ki so danes posajena z ovsom, repo itd., dajali v najem med gotovo število invalidov, koliko teh bi našlo svojo eksistenco pri različnih kulturah?!

Razpečevanje je v vsakem velikem mestu zagotovljeno, ne da bi že obstoječa vrtnarstva trpela škodo od tega — kajti dovaža se nešteto več, nego se pri-

deluje. Lotiti bi se mogli specijelnih kultur: šmarnc, čebule, česna, jagodnega sadja itd., kakor sta še kakovost tal in klima, v vlažnih položajih vrhovine, drugod zgodnjega krompirja, dišav za kuhno, zdravilskih rastlin itd. Mnoge teh rastlin, ki so po nekaterih krajih le malo, ali sploh niso zastopane in dovažajo se iz inozemstva v velikih masah.

Na ta način bi mogli ustvariti cele kolonije, ki bi se po kakovosti tal in klime specializirale za to ali ono kulturo in bi se dale gojiti posebej in skupno. Take kolonije bi mogle tudi zemljišča železnice obdelati in jih napraviti koristenosne ter sčasoma ob racionalnem smotrenem in po državi zadostno podpiranem delovanju in snovanju dosežati blagoslovljenih uspehov. Blagoslov skupnega dela in požrtvovalnosti bi otiral neštete grenke solze ter bi nezakrivilno žalost izpreminjal v srečo. Razmišljajte vi vsi, ki vas dolžnost veže v to.

Avtor je imel sicer pred vsem praške in češke razmere pred očmi, vendar so njegove misli, pobude in nasveti splošno razmišljanja in uvaževanja vredni. Prihajajo iz globokega človeškega čuta.

Darovi.

Za rojansko božičnico so darovali (pola gospe Pavle Griznove): K 12 Janec; K 670 preostanek od vena za pok. Bajta; K 8 Škofic; K 4 Štrkelj; po K 1 Jeršek, Brac, Sitar, Gram, Scher, Štrajcar, Dougan, Pezdur, Jos. Tomasič, Lj. Bergant, Vontina, Maurič, Štoka Jaka, Jos. Mislej, Svoboda, obitelj Gržina, dr. Vagaja, Vujan, Neponzan, Nikola Kordigol, Mikelič Ivan, Mikelič Ivanka, Benedetich Ernest, Bin Aurelij, M. Klavara, Neimenovan, Jazbar Alojz; po 3 K profesor Klešnik; po 1 K Vlado, Antunović, Šubic, Jęglic, Gaspari, N. N. Bremic, vesela družba, Negro Iv., Gulic, Izanc Rudolf, Berginec inip., Simončič Iv., Runcelj, Pertot, Vismovec Herman, Meze K 124, Stolla Jože, Trampus Anton, Gropaj Josip, Dobila, Modrijan, Kunstel, Stepančič, Hmeljak Drago, Vlado, Žerjav Dragotin, Medie France, Anžič, Zobeč, Ruzija, Pajavnik, Jezeršek, Karol Rak K 2; 60 vin: Venutti; po 50 vin: Škil Ivan, Porenta, Avg. Pahor, Požar, N. N., Ubogri Franetič Ljubij; 40 vin: Lozej, Negro Ivanka, Wolf Andrej, Pahor Alojzija, Zuljan Koren, Leban, Primožič; po 30 v: Pezdur; po 20 vin: Rauter, Neimenovan, Rusija Andr., Krt Anton, N. N., Perluga, Mirko.

Vesti iz Istre.

Iz Zminja. Povodom krsta Svetozarice Guštin, hčerke c. kr. orožniškega stražmojstra Antona Guština, so darovali za ranjence, ki so se kakor levi borili za našo domovino na soški fronti: c. kr. stražmojster Žvab, Durnik, oba Guština, župan, M. Peteh, Deltreppo in Turčinović s svojimi soprogami 58 kron, 5 kron pa za nekega siromašnega vojaka. Svota 58 kron se je odposlala upravi »Edinosti«, da jo odda na pristojno mesto, 5 kron pa direktno onemu vojaku. Hvala in čast darovalcem! A slava našim braniteljem, ki se bore za cesarja in našo lepo domovino!

Gospodarstvo.

Rjavenje vina. Letošnja jesen je bila po večini deževna in grozdi je pričelo vsled tega v zadnjem času pred trgatvijo gniti. Tudi med trgatvijo je večkrat nagajal dež, tako, da ni bilo mogoče tako vestno gnilega grozdi, oziroma gnilih jagod odbirati, kakor bi bilo treba. Tudi je gotovo malokdo žveplal most, kar je v tem slučaju zelo priporočljivo. Zato je letos pričakovati, da bo vino sploh močno rjavelo. Kaj imenujemo rjavenje vina, je večini vinogradnikov že znano. Vino, ki je podvrženo tej bolezni, je po kipenju v sodu še svetle barve. Kakor hitro pa pride v dotiko z zrakom, na pr. če ga pretočimo ali nastavimo vino, ali če ni v prav polnem sodu, potem izpremeni barvo, to je, postane bolj temno in se noče učistiti. Pozneje postane rjavo in včasih celo tako gosto, da ni za rabo. V poletnem času pa tako vino, če ni pravočasno pretočeno in če ni z njim pravilno ravnano, prav rado zavre in se pokvari. In vendar se da rjavenje vina in z njim združena nevarnost, da se vino pokvari, prav lahko odpraviti. Zato naj bi vsi vinogradniki, vino-tržci, gostilničarji in drugi, ki imajo opraviti z vinom, uvaževali sledeči strokovni nasvet: Mlado vino kaže letos na vsak način pred Božičem pretočiti in pri tem zažveplati. Predno vino pretakamo, se bolje sedaj po kipenju, je treba, da ga preskusimo, je-li stanovito ali če je rjavemu podvrženo in v koliki meri. V to svrhu vzamemo iz vsakega sodega kozarec vina in ga pustimo odprtega vsaj dva dni stati, najbolje kar na sodu, v katerem vino leži. Če po preteku tega časa vidimo, da je vino ostalo tako, kot je bilo poprej, oziroma da se je začelo od vrha doli čistiti, potem je to znamenje, da vino nima nagnjenja k rjavenju. Tako vino ni ravno potrebno žveplati, priporoča se pa vendar, da se ga pri prvem in drugem pretakanju nekoliko zažvepla. En tek, azbestni trak žvepla zadostuje za bariglo (6—7 hl) vina. Kadar mislimo tedaj vino pretočiti, si pripravimo dober, snažen sod, dobro ga pomijemo in na to v njem zažgemo toliko trakov na žici obseženega azbestnega žvepla, kolikokrat 6 hl sod drži. Več pa kot 3 do 4 trake na enkrat ni priporočljivo zažgati, ker sicer žveplo v takem slučaju nepopolno pogori. Če je sod velik in je tedaj treba žvepla več zažgati, zažgemo ga 2 do 3 krat, vselej samo po 3 trake. Koj na to, ko je vse žveplo v sodu pogorelo, začnemo pretakati vanj vino in ko je sod do vrha poln, ga zamašimo. Pred pričetkom spomladi, tedaj meseca svečana ali sušca, pretočimo vino na ta način še enkrat. Nekaj drugega je, če postane vino, ki smo ga dali v kozarec »na probu«, po preteku dveh dni bolj temno rjave barve, ali pa če celo zgosti in izloča rjavkasto, oziroma rjavkastordečkasto blato. V tem slučaju je vino bolno in ga je treba močno zažveplati, da se ne pokvari. Če postane vino v kozarcu le bolj temno, to je

temnormene ali rjavkaste barve, potem zadostuje, ako pri pretakanju zažgemo v sodu na vsakih 800 litrov en azbestni trak žvepla. Ako pa se vino obenem zgosti in prične izločevati rjavkasto blato, obenem pa se prikažejo na površju vina neki masasti madeži, tedaj je v njem veliko škodljivih glivic, ki bi ga gotovo popolnoma pokvarile. Da se to ne zgodi, ga moramo močno zažveplati, to je vzeti na vsakih 100 do 150 litrov vina en azbestni trak žvepla. Rjavenju podvrženo vino pa pretakamo vedno tako, da pride čim manj mogoče z zrakom v dotiko, tedaj najbolje iz sode v sod in s pomočjo vinske punpe. Kdor pa je zamudil vno žveplati pri pretakanju ali ga je žveplal premalo, takoj ga še ni stanovito, ta naj mu dodane pozneje nekaj natrijevega bisulfitu, kateri prašek žveplanje nadomesti. Na vsakih 100 litrov vina se vzame 3 do 5 gramov natrijevega bisulfitu, ki se razmeša v kozarcu vode, nalije v sod in potem dobro premeša. Seveda je treba tudi bolno vino spomladi še enkrat pretočiti, pri tem pa le malo zažveplati, zlasti če je po prvem pretakanju in žveplanju že stanovito. Močno žveplano vino diši v pričetku po žveplu (žveplenem dvokisu) in povzroča, v večji meri zaužitju, glavobol. V nekaj tednih se pa ta duh zopet izkadi iz vina, oziroma v njem preustroji v drugo obliko in tako izgine iz vina. Zato moramo žveplano vino pustiti vsaj nekaj tednov (v prvem slučaju 14 dni, v drugem 4 tedne in v tretjem 6 tednov) ležati, predno ga nastavimo za prodajo. To velja zlasti za gostilničarje, ki pri polnjenju vino žveplajo, kajti vinogradnik ga itak na drobno letos ne bo prodajal. Svetujem nujno vsakemu, ki ima opraviti z vinom, da se ravna po teh nasvetih, sicer zna utrpeti veliko škodo, ki bi pa bila posebno občutna, ko je vino malo in ko ima visoko ceno. — Vinarski nadzornik Skalic k y v »Slov. Narodu«.

MALI OGLASI

so računajo po 4 stot. besedo. Masno umazane besede se računajo odločno več. — Najmanjša: priročajna znaša 40 stotink.

Soba meblirana ali prazna, tudi s vporabo kuhinje, se odda takoj. ul. Piccardi št. 7. 1. nadst. 717

Meblirana soba se odda (K 24) pošten gospod. ul. Commercial 9, III. nad. 517

Sprejem takoj pridnega in zanesljivega pekarskega vajenca in dekla ki bi pomagal v pekarni. — Fran Jančar, trgovec, Divača. 571

Kupujem žaklje vsake vrste. Jakob Margon, ul. Solitario 21 (pri mestni bolnišnici). 586

Umetni zobje
z brez čeljusti, zlate krone in obročki
VILJEM TUSCHER
konces. zobotehnik
TRST, ul. Caserma št. 13, II. n.
Ordinira od 9 zjutraj do 6 zvečer.

Zaloga dalmatinskega vina
lastnega pridelka iz Jesenic pri Omišu
Filip Ivanišević
ulica Torre bianca 18, Telefon 14-05.
Prodaja na drobno in na debelo.
Gostilna-Buffer v ul. Nuova št. 9, v kateri toči svoja vina prve vrste.

Premog za peči in štedilnike (sparherd)
v obliki jajc na debelo in drobno po 8 K kvintal prodaja
se v zalogi v Trstu ul. S. Zaccaria št. 3.
Zaloga oglja, drv, petroleja v ul. del Volto št. 2,
ul. Boschetto št. 13, ul. degli Artisti št. 4.

Mestna hranilnica ljubljanska
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica

Denarnega prometa koncem leta 1914	K 740,000,000
Vlog	44,500,000
Rezervnega zaklada	1,330,000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po **4 1/2 %**

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

MICHELE ZEPPAR Trst, ulica San Giovanni 6 in 2
TELEFON št. 11-85
Podružnica v Zadru.

Zaloga majoličnih peči in štedilnikov (Sparherd) lastnega izdelka.

Edino zastop. tovarne majoličnih peči: Carl Mayer's Sohne, Bismarck.

Izbera plošč za stene kakor tudi za štedilnike, majolice, peči izdelane za trajen ogenj, uporabljuje tudi na ali.

